
Laca

Tijdingen

Driemaandelijks tijdschrift van LACA,
Geschied- en Heemkundige Kring van Laken
Jaargang 2 • Nummer 4 • juni 1991

Laken

*Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857*

L A C A

Geschied- en Heemkundige Kring
van Laken

Voorzitter : Leon CANDAU

Verslaggeefster : Hildegarde VERSTRAETE

Penningmeester en Bibliothecaris : Eric CHRISTIAENS

Andere actieve leden :

Victor CAPRON
Joris DILLEN (stichter)
Emile LEEMANS
Pierre SCHACHT
Daniel VAN KRIEKINGE
Pierre VAN NIEUWENHUYSEN
Marcel VERHEYLEWEGHEN

TEN_GELEIDE

- 1 -

1. - GELUKWENSEN

Enkele weken geleden heeft een van onze ereleden, de Heer PLATTON, een risicohoudende oogoperatie ondergaan. We zijn uiterst gelukkig onze leden langs deze weg te kunnen berichten dat de heelkundige ingreep glansrijk geslaagd is en dat het post-operatieve herstel bijzonder goed verloopt. De Heer PLATTON is nu reeds in het bezit van aangepaste brilleglazen zodat hij zich weer in geestelijke activiteiten kan verdiepen. Zeggen wij er terloops bij dat hij verleden week al tweemaal onze tentoonstelling bezocht, met als thema: "Het economische en industriële Laken eind 19e. begin 20e eeuw" !

En alhoewel het bestuur van LACA de medische handelingen op de voet volgde, vóór zowel als na de gebeurtenissen haar bliken van medeleven betoonde, willen wij hem in deze rubriek nogmaals, in naam van alle LACA-leden, van harte gelukwensen voor de geslaagde ingreep en hem moed toespreken voor een spoedig en algeheel herstel !

2. - DE PRINSEN VAN OSSEGEM

In ons vorig nummer kondigden wij de eventuele herdruk aan van een niet te versmaden werk van auteur Leo LINDEMANS. Wij danken onze leden voor hun talrijke positieve reacties op ons rondschrijven. Intussen kunnen wij U mededelen dat, dank zij uw ruime interesse, de Heer LINDEMANS besloten heeft tot heruitgave van dit werk.

Bestelling door storting van 775 F + 31 F (verzendingkosten) = 806 F op rekening nr 435-8109141-21 van Leo Lindemans, Brussel.

Geen verzendingkosten voor de leden van LACA die in Laken of Jette wonen. Het boek wordt aan huis besteld.

3. - VOOROUDESTAFEL VAN KONING BOUDEWIJN

Tientallen jaren werkte voornoemd auteur, met de bestendige medewerking van de Heren P. VAN OSSELAER en J. VERHEECKE, aan de voorouderstafel van Koning Boudewijn. (Tableau d'ascendance du Roi Baudouin. Ahnentafel des Königs Balduin)

Aan dit genealogische werkstuk kan een Geschied- en Heemkundige Kring zoals de onze, met als onderzoeksruijme het voormalige Laken - Koninklijke Residentie - niet ongemerkt voorbiigaaen. Bovendien is de Heer Leo LINDEMANS ook lid van LACA. Wij zijn niet weinig fier zulk een eminente persoonlijkheid in onze rangen te hebben. Verder in de TIJDINGEN wijden we enkele afzonderlijke beschouwingen aan dit werk. Doch nu reeds een paar administratieve gegevens:

Prijs van dit boek, franco aan huis besteld : 996.- Fr. te storten op rekening nr 435-8109141-21 van Leo Lindemans, Brussel.

4. - MONUMENTENDAG 1991

In tegenstelling met wat vroeger gemeld werd moeten we tot onze grote spijt de LACA-leden teleurstellen. Tijdens een vergadering

op het stadhuis, waaraan we deelnamen, vernamen we uit bevoegde bron dat een eerste toezegging tot volledige openstelling van het Domein Stuvvenbergh in een "non lieu" werd omgezet. We zullen in de toekomst ons voorbarig optimisme maar temperen !

Intussen wordt door LACA ijverig verder gewerkt aan een project dat bestaat uit een wandeling doorheen Laken, de aandacht vestigend op een reeks sociale wooncomplexen, vertrekkend van de Rijksnormaalschool waarvan een gedeelte door het publiek kan bezocht worden en eindigend op de de Smet de Naeverlaan waar eveneens (als alles goed gaat) de aartsbisschoppelijke residentie op nummer 507 even kan betreden worden.

Details hierover zullen tijdig in de Monumentenkrant verschijnen !

5. - KONINKLIJKE BELANGSTELLING VOOR LACA

Het bestuurscomité besliste eenparig de volledige reeks van LACA TIJDINGEN aan onze Vorst over te maken, en ook Hem in de toekomst elk nieuw nummer van onze publicatie ter info te zenden.

Dit gebeurde intussen en de Heer G. JACQUES, Grootmaarschalk van het Hof, meldde ons de goede ontvangst ervan en maakte ons de dankbetuiging over van Zijne Majesteit.

6. - PATRIMONIUMBEHOUD

Op 30 januari j.l. richtten wij een schrijven tot de Heer F. THIELEMANS, Schepen van Cultuur van de Stad Brussel, met voorstellen tot herstel en onderhoud van enkele gevelornamenten aan diverse sociale gebouwen te Laken, respectievelijk in de Arbeids- en in de Victor Mabilillestraat.

We ontvingen een positieve reactie van de Heer F. THIELEMANS die onze bede met persoonlijke aanbeveling doorstuurt naar de Heer Michel DEMARET, Schepen van de Stadseigendommen van de Stad Brussel.

Wij zijn fier deze brief in bijlage aan deze rubrieken af te drukken en danken de Heer F. THIELEMANS, erelid van LACA, voor de interesse die hij voor onze werking betuigt !

7. - VERBOND VOOR HEEMKUNDE

Sedert korte tijd werd het Verbond voor Heemkunde opgericht met als zetel : Kerkstraat 17a te 's Gravenwezel.

Het Verbond voor Heemkunde is een overkoepelend orgaan van de heemkundige werking in het gewest Vlaanderen en in het gewest Brussel, ingeval de betrokken heemkundige Kring tot de Nederlandse taalrol behoort of eventueel tweetalig is.

Er kan dus steeds een beroep op deze diensten gedaan worden. We achten ook deze mededeling belangrijk en zullen niet nalaten te gepasten tijd en indien nodig als aangeslotenen op dit aanbod in te gaan.

Brussel, 30 -05- 1991

Aan de Heer Michel DEMARET,
Schepen van de Stadseigendommen
van de Stad Brussel.

Ref. 1/4/6.3.

Geachte Heer Schepen,
Beste Collega,

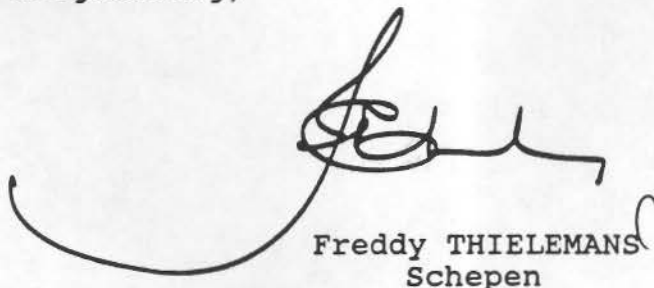
Mag ik uw tussenkomst vragen voor de twee
volgende zaken :

- De gedenkplaat van de 1ste steenlegging van de
sociale gebouwen aan de Victor Mabilie-straat heeft een
dringende opknapbeurt nodig. De namen van Emile Bockstael en
Louis Houba zijn bijna onleesbaar geworden.

- De prachtige Sgraffiti-versieringen aan de
eigendommen van de "Lakense Haard" in de Arbeidstraat 3/17 en
4/20 zijn aan herstelling toe. Spijtig genoeg zijn de
bloemversieringen al erg verweerd.

Met hartelijke dank bij voorbaat, teken ik,
Geachte Heer Schepen, Beste Collega,

Met hoogachting,

Freddy THIELEMANS
Schepen

UIT DE VERZAMELING V. CAPRON.

De grondwetswijziging met betrekking tot de Salische wet :
Leopold II wist wel beter !

De laatste decennia is men in België permanent bezig met ontwerpen tot wijziging van onze grondwet. Men heeft heden plannen voor een 3de en een 4de fase van de staatshervorming zonder dat de meerderheid van de bevolking enig benul heeft van de draagwijdte hiervan.

Op dit ogenblik, - mei 1991 -, is men volop aan de gang met het wijzigen van de artikels 60 en 61 die betrekking hebben op de troonopvolging. Tot nog toe was de Salische wet van kracht sinds het ontstaan van de monarchie. Volgens het nieuwe ontwerp geldt het eenvoudige eerstgeboorterecht en kunnen dus voortaan ook vrouwen de troon bestijgen. Hiertegen bestaat scherpe kritiek (1) o.m. omdat met dit nieuw systeem het gevaar bestaat dat men ooit in een nieuwe dynastie terechtkomt.

Interessant is echter te vernemen dat Leopold II een verre voorloper is geweest van een gelijkaardig maar beter voorstel en wel naar aanleiding van de grondwetsherziening van 1893. Deze kwam slechts na veel strijd en stakingen tot stand en had als voornaamste resultaat een wijziging van het kiesstelsel (algemeen maar tevens ongelijk kiesrecht : iedere man had stemrecht maar bepaalde personen verkregen bijkomende stemmen) en een hervorming van de Senaat (2). Terloops : het is in deze periode dat Leopold II een verbeterd doch vruchteloze strijd heeft gevoerd om het koninklijk referendum in de grondwet te laten opnemen. De parlementairen wilden hiervan niet weten. Leopold II die deze tegenstand niet kon verkroppen is met dreigementen voor de dag gekomen. In een volgend LACA-nummer vertel ik hier meer over.

Leopold II was zelf zeer actief betrokken bij de grondwetswijziging van 1893 en kwam met allerlei voorstellen op de proppen. Zo had hij een voorstel uitgewerkt tot wijziging van dat fameuze artikel 60. Hiet volgt de tekst van zijn voorstel :

Art. 60 nouveau :

Les pouvoirs constitutionnels du Roi sont héréditaires dans la descendance directe naturelle et légitime de S.A.R. Leopold de Saxe-Cobourg.

A défaut de fils le Roi pourra adopter comme tel un des descendants directs de S.A.R. Leopold de Saxe-Cobourg.

A défaut de cette adoption le trône passera à l'aînée des filles du Roi, et si le Roi n'a pas de filles à l'aîné des Princesses ou des Princes descendant de S.A.R. Leopold de Saxe-Cobourg.

A défaut de descendance directe de S.A.R. Leopold de Saxe-Cobourg le Roi pourra nommer son successeur avec l'assentiment des Chambres.

S'il n'y a pas de nomination faite le trône sera vacant.

Le Roi est le chef de la famille royale et exerce sur tous ses membres, avant comme après leur majorité, les droits du chef de famille.

A moins de renonciation au trône tous les Princes font de droit et à vie partie de l'armée et sont soumis aux lois et aux prescriptions militaires.

Il peut sans aucune restriction léguer ses biens à l'Etat.

(zie fotokopie hierna)

x x x x x

De tekst, in calligrafie, is van de hand van een medewerker van Leopold II, terwijl de inlassingen in de tekst en de doorhalingen van de hand van de koning zelf zijn.

T.o.v. het huidige voorstel houdt het ontwerp van Leopold II in dat men de voorkeur blijft geven aan de mannelijke afstammelingen. Bij gebreke hiervan kan de koning een andere mannelijke afstammeling kiezen en wanneer ook deze niet voorhanden is, wordt zijn oudste dochter troonopvolgster. Bij gebreke aan dochters gaat de troon over naar de oudste der andere Prinsessen of Prinsen afstammende van Leopold I. (In deze laatste zin worden eigenaardig genoeg eerst de Prinsessen vernoemd !)

Om welke reden het voorstel van Leopold II niet is aanvaard is niet gekend doch men kan gissen dat het te zeer indruiste tegen de geest van de grondwet van 1831 terwijl op dat ogenblik het feminisme nog maar in zijn kinderschoenen stond.

V. CAPRON

- (1) Xavier de Ghellinck Vaernewvck. "Changer de dynastie à chaque génération ?" in La Libre Belgique. 15 maart 1991. en van de zelfde auteur. "Féminisme et continuité de la dynastie" in Contact Patriotique Belge. mei-juni 1991. blz. 13
- (2) Lees hieromtrent : Theo Luvckx. Politieke geschiedenis van België, Elsevier, 1964. blz. 206 e.v.

Article 51 nouveau

Les membres de la Chambre sont élus
pour 8 ans. Ils sont renouvelés par
tiers tous les 4 ans.

Art. 52 nouveau: Tout membre de la Chambre
jouit d'une indemnité de 4000 francs par
session.

Art. 60 nouveau: Les pouvoirs constitutionnels
du Roi sont héréditaires dans la descendance
directe naturelle et légitime de S. A. R.
Léopold de Saxe-Cobourg.

A défaut de fils le Roi pourra adopter
comme tel un des descendants directs
de S. A. R. Léopold de Saxe-Cobourg.

A défaut de cette adoption le trône
passera à l'aînée des filles du Roi.

<sup>si le Roi n'a pas de filles à l'aînée des Princesses ou de
des enfants de S. A. R. Léopold de Saxe-Cobourg</sup>
A défaut de descendance directe de
S. A. R. Léopold de Saxe-Cobourg le
Roi pourra nommer son successeur
avec l'assentiment des Chambres.

S'il n'y a pas de nomination faite
le trône sera vacant.

Le Roi est le chef de la famille
royale et exerce sur tous ses
membres ^{sauf les enfants en âge de se marier} les droits du chef de
famille ~~sur ses enfants mineurs.~~
A moins de renonciation au trône
tous les Princes font de droit et
à vie partie de l'armée et sont
soumis aux lois et aux prescriptions
militaires. Il jouit ^{de privilèges restreints} de ~~certains~~ ^{certains} ~~autres~~ ^{autres}

1. 1. Etos

Article 63 nouveau

Le Roi gouverne par ses ministres
sa personne est inviolable; ses
ministres sont responsables envers
lui et envers le pays.

Article 64 nouveau.

Les actes du Roi pour sortir leur
effet doivent être contre-signés par

DE FOCUS GERICHT OP DE VOOROUDESTAFEL EN EEN JEUGDFOTO VAN
KONING BOUDEWIJN

... From the meticulous to the sublime !

...Zo zouden we het laatste genealogische werk willen noemen dat de Heer Leo Lindemans, bijgestaan door de Heren P. VAN OSSELAER en J. VERHEECKE, na tientallen jaren opzoekingen kunnen aanbieden. Een koninklijke kwartierstaat, opklimmend tot de veertiende generatie. Het boek komt juist op tijd, want het kadert in het grote initiatievenpakket van de 60/40-viering rond onze Vorst !

Dit weidse geschiedkundige panorama, uitblikkend over dynastieke huizen, adellijke- en patriciërsge-slachten, voornamelijk burgerfamilies en zelfs ook hier en daar volkse lieden, tot diep in de vijftiende eeuw, verdient in de schoot van de Geschied- en Heemkundige Kring LACA een bijzondere aandacht ! Zonder in de details te willen treden merken wij op dat hier absolute volledigheid werd nagestreefd. De kwartierstaat deint uit tot het 16.383e kwartier. Daarbij werd voor de eerste maal bij deze onderzoeksvorm de voorouderstafel van Koningin Astrid opgenomen, een unicum op genealogisch gebied, een grote leemte aanvullend.

Bij de voorstelling van zulk gigantisch naspeurwerk, gegoten in een originele vorm, hoort uiteraard een originele toets, een ongewone prent van de persoon waarvan de genealogische wortels worden nagetrokken. En als het kan, waarom dan niet een zeldzame jeugdfoto, dat menen wij, heemkundigen. Het kan ... wie anders dan de Heer CAPRON beschikt over een uitgebreid iconografisch arsenaal om er het gewenste uit te lichten ?

Even een kleine toelichting bij deze foto. Ze werd wellicht genomen tijdens de beginperiode van Wereldoorlog II. Hier ziet U een jonge Prins Boudewijn, samen met zijn broer Prins Albert, in aanwezigheid van een Hofdignitaris. Een zweem van een glimlach kleurt zijn aangezicht op, hoog gezeten op de schouders van de vertrouwensman. Enkele gelukkige ogenblikken, gekristalliseerd in een fotografische opname, temidden van de maalstroom waarin het leed om het vroege verlies van hun moeder, Koningin Astrid en het nare gevoel van vreemde troepen en uitzichtloze bezettingstoestanden tegen elkaar opbotsen !

Het wil ons voorkomen dat de jonge Prins, reeds met wakkere geest, als vanuit een hoge toren wil uitkijken over de streng bewaakte muren van het Koninklijk Kasteel te Laken. Misschien herinnerde hij zich al die statige torens in ons land ... hoog

oprijzend uit de Vlaamse vlakten of half verscholen achter heuvelruggen in Wallonië. Torens die een link leggen vanuit sombere wereldse situaties naar hemelse redding. En de redding kwam uiteindelijk, want sedert veertig jaar zal Koning Boudewijn over dit onrustige land regeren !

Wij zijn ons ook bewust van de bezorgdheid en de grote interesse die Zijne Majesteit Koning Boudewijn steeds voor onze jeugd koesterde. Wij volgen met brede belangstelling in de media-verslagen, zijn "Blijde Intrede" in de diverse Provincies. En telkens ontroert ons weer de brede wederkerige belangstelling en de geestdrift die de Belgische jeugd opbrengt voor het Vorstenpaar ! We merken zelfs een groeiende multi-rationale genegenheid !

Toont deze foto en de besproken genealogische voorouderstudie niet aan, dat vanuit de nevels van een eeuwenoud verleden, naar onze tijd toe, steeds nieuwe mensen opstijgen, bezielde met een uitgesproken verantwoordelijkheidsbesef, bereid om zich totaal en onbaatzuchtig in te zetten om gemeenschappen aan mekaar te smeden? Wij Lakenaars, inwoners van de "Koninklijke Residentie", zijn ons hiervan diep bewust ! De Geschied- en Heemkundige Kring LACA, met zijn bijna tweehonderd leden wenst U, Sire, ter gelegenheid van Uw veertigjarig ambtsjubileum een gelukkige feestdag, welgemeend en van harte, de focus gericht op Uw voorouderstafel en de begeleidende jeugdfoto !

L. CANDAU

HERNIEUWING_LIDMAATSCHAP

Met het verschijnen van dit vierde nummer van LACA TIJDINGEN eindigt het tweede werkingsjaar van onze Kring. We verheugen er ons over dat het ledenaantal gestadig groeide en reeds de kaap van tweehonderd heeft overschreden. Dank aan al onze leden voor de ruime belangstelling die zij gedurende die twee jaren betoonden.

Wij veroorloven ons dan ook vanaf nu reeds onze lezers te verzoeken hun lidmaatschap te hernieuwen vóór 1 september aanstaande. Alhoewel de lidgelden onze grootste bron van inkomsten uitmaken, en dienen om onze publicaties te drukken, te verluchten en te verzenden, achten wij het niet opportuun om voor het werkingsjaar 1991-1992 de bijdrage te verhogen. Zij blijft dus onveranderlijk vastgesteld op 200 F..

Mogen wij U vragen, met het oog op de komende verlofmaanden, en om alle menselijke vergetelheid te vermijden, vanaf nu reeds deze bescheiden som over te schrijven door middel van bijgevoegd overschrijvingsformulier? Uw lidkaart wordt U bij ontvangst van het lidgeld zo vlug mogelijk verzonden. Stel deze kleine administratieve formaliteit niet uit ! U zult hiermee een grote dienst bewijzen aan onze schatbewaarder en zijn taak zal erdoor vergemakkelijkt worden. Dank bij voorbaat voor de welwillende attentie !

L. CANDAU

NEN AVE LOOKENEIR VERTELT...

Het oudste lid van onze kernploeg ... "'k zaan oep de weirelt gekomme, in de Rue Marie-Christine in 1917 ...". zo zegt hij zelf. heeft woord gehouden en zijn herinneringen in dat zo sappige Brusselse taaltje neergeschreven. Aangezien wij niet zo vertrouwd zijn met de fonetische voorstelling van dit taalgebruik richtten wij ons tot de Heer Gustave ABEELS. Voorzitter van de Geschied- en Archeologische Vereniging "De Marollen". die trouwens onze werking vanaf het begin met veel interesse volgde. Op zijn beurt verwees hij ons naar een van zijn actieve leden. de Heer Raymond DEPOORTER, een "crack" op dit gebied, die trouwens niet aan zijn eerste proefstuk is. Hij sleutelde aan de tekst. Onze dank gaat dan ook uit naar beide hiervoorvernoemde heren.

Hier gaan we dan ...

OVER HET DIALECT

Ma pa en maain bompa wôre van den Aizel ...

Er is ve't zegge gien dialect van Lôke. Terwavles dak mennen troep dei ba de Carabiniers hem ekik a klaain diffèrense kenne zeen.

In de "chambreï" wôre in 't algemeen : brusseleirs van d'Huugstroot of van de Vismet en e stuk of twintig van rond Brussel. De restant wôre Woole. Zu hem ik de vootkapoene liere kenne. Het wôre echte veuvechters dee altaaid geriet stonde ve te battere of te pikke. As dee klaain wôre was eule sport : goon zwumme in de voot in eule bluute flikker ! Ze zoengdege as ze krikel of content wôre :

"Waaile zaain van Meuilebeek, van Meuilebeek
"Waaile zaain van Meuilebeek
"Van de Marolle gie verweit
"En van neimand ni"

In Brussel, Vlomse kasaa zegt men :

Wa zije do na on't flikke
Smat'ch a
Beginchel
Twei(e)

... in Lôke-Aizel

Wa zere ga do ...
Smat a
Beginsel
Twi

Noome van de stroote

In het algemien zeit eederien : "d'aa met" of "vosseplaaïn". "Huugstroet" - ... Mo de noome van de stroote zaain : Rue Marie Christine en ni Maria Christinastraat - Boulevard Emile Bockstael en ni Emile Bockstaellaan. Al de noome van de stroote, plochen en avenuus wôren in 't Frans. Rond 1930 es er ne zeikere Grammens gekomme dee al de plakke es komme beklache. Ve veel mensen was da ne flamand flamingant. Da was masschien en brutoole manneer. mo do es toch stiloon verandering in gekomme.

Ik rappeleir ma nog :

- Da zal gebeure as de voot zal auverluupe ...
- 'k Geef a sebiet ne stamp up aan inkpot d'ag al schraaivende voesch lupt
- Soekeleir soekeleirum
- Kwoniam jamboonus (ge wet er niks van)

- Den bruu van ma pa kost e lieke wovan ik de vertooling vergeite zaain.

DE YOEKE. DIE BOEKE
DIE YOODE. KLAMOTTE
KOEROJE MON FRAY
VIVA LA REY DELA MARCHANDAY (bis)

De mense dee probeidege frans te spreike noemdege ze ba ma thoeis : das ne "qu'est ce que je vous" of "Beulemans of Kakebroek" ... De genre Beulemans es beiveurbeelt :

- Maaïne neus luupt mon nez court
- Da goo ne gank ca va d'un corridor
- 't trekt op niks ca tire sur rien

etc.

DE_CARRE

Da was het overblaaifsel van de Rue du Chemin de fer de ceinture (tusse de Gemainteploch en de Rue Jean Bollen). Do stonde vier of vaaif hoisekes. Do woende : Bompa dee ve ne frang of ne frang en vaaifentwintig centieme. ik wil het kwaait zaain. de chiët van d' honne en van de katte afbeit !

- Doveui gebreukte ei ne gruute ruuie zakdoek mei witte bollekes op. Woveui de katte ? Awel. as dee bischkes te lasteg of te nerveuis weudde verleesde z'eule evenwicht omda ze giene volledige chiët nemi hadde.

Do was uuk nog ne sjacheleir in oud aaizer en daane nei was dikkes zu zwet as "pot-à-faire". Ei gink uuk kaiobere ! De kaiobereir es iemand dee 's merges in de voelbakke gink zuuke of er niks te repaireire was en 't venneir te kunne verkuupe !

VOLKSFIGUURE

Veui den aurlog van vieteen was er ne strootveiger of strootkeider genomeit : "Spikeloose biskop" ! Hii a ne witte boot gelijk as Leopold II en Bockstael ...

Er was uuk e curieus geval : nen ave combattant van 14/18 dee alien vloms sprak. (gien dialect) Daane mens was getrout mei en woline dee em antwoudege in het Frans. Heule twi joenges wõre dus twietooleg en ze vonde da normool. Het was ne stilzwaagde mens en as de kerieusneuze probeidege vrooge te stelle of te weite woveu dit of dat .. kreigeze gien antwout of mo ne vieze sourir !

Op 11 november was den boes van de café St Martin (238 Boulevard Bockstael) verklit in Sinte Mette. gelijk as nen biscop en a wandelgege azuu de strooten af mei ne zwette Piet ! A dielde bollekens. nic-nacs. caramels en andere snoeperaa (of smochterderaa) on al de klein kinderen oit. Daddei ni lang geduut want Sinterkloes ei zain ploch gebakt !

MAISON_DU_PEUPLE

In de numero vietien van de Rue Marie Christine was ne winkel en terwavles het locool van d'harmonie : "La Semeuse- De "Jeunes Gardes Socialistes (J.G.S.)-de "Faucons Rouges" en de gymnastiek. Dij joenkheit had ve de vergooderinge as kentieken a gebrouke geweir in 't knopschat en rond euile hals ne ruue zakdoek. (Spaak ei domei uuk rondgeluupe).

In numero 249 Boulevard Emile Bockstael (na Bank Paribas) was er uuk ne winkel en as ge do binne kwam was de goeien dag : "Bonjour Camarade". Mo op de muur was er e krooislevenhier !

En wo da na de café : "Petit Metro" is. was er vreuger de Café van de Maison du Peuple.

MUZEEXSOSJETAATE

Do wôre draa muzeeksosjetaate :

1. - De royale Philharmonique de Laeken - De Liberoole (floeiikes). Gesticht : 1836. Locool : Brasserie Michiels. vroeger café du Centre. hoek: Rue Fransman en Gemainteploch.
2. - La Semeuse - De Socialisten - Locool in de Rue Marie Christine.
3. - Concordia - De Catholeike (suskes) - Ma vooder was er sous-chef. Locool in de Rue Stéphanie (Cercle Ouvrier - Werkmanskring).

Ik rappeleir ma types :

"Arlogekas" : Oonsteker van de lanteirels en op het gemaaintenhoois moest ei d'arloges op winne. As muzekant speldegem grosse caisse.

"Zebedeus" ... was troemeleir.

DE_FUUR

De gemaainteploch was nog ni geplaveid en was bedekt mei schra-moelle (asse). Veuu het gemaaintenhoois stond er eeder ioor on de linke kant :

VANDERVAEREN mei smautebollen. Da was ne schoulkamerood van ma pa (gemaainteschool van den Aizel). As ik naaig ioenk was ben ik verschillige kiere me ma pa in zaaine wooge geweist. Terwavles d'okupoose 40/44 haa de zoun (Emile) ne winkel van smautebollen. crème à la glace, woofels, koekebakke in de Rue Marie-Christine. As ek ma goe rappeleir was het 5 fr ve draai bolle crème-glacé ! Mei de libéroose in 44 was daaine persuun ongezegen as "collabo-rateur" en "Zwette Met". De resistans sleurdegem no 't commissarioet wodaddei liber oit kwam.

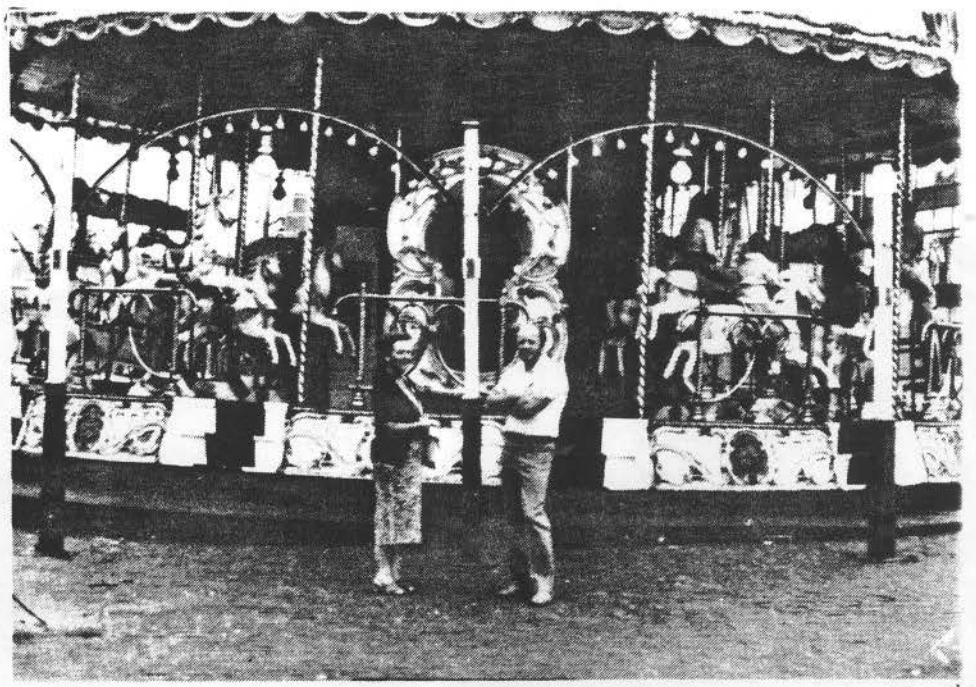
Neffens VANDERVAEREN stont HET PLEZANT WEEL ! Het was e gruuete tent mei van binne ne gruuete ronde planchei (vloer) ve de mensen op te zitte en op ne zeikeren uugenblik begost daan planchei stillekes te droien ... rapper en rapper. Ze verloure eule even-wicht en viele omver tot et gruuete plezier van de mense. as de vraave mei eule biene umhuug vlouge. Er neffes wôre er otto-skouters en balancoirs.

In het midde van de ploch stont er de fameuze PIERREMEULE TITS en uuk den toeë meule of bachen en doo recht auver was er ne schuune "SALON DE CONSOMMATION" in de stijl "Art Nouveau". Da was ve 't chic volk.

Le moulin à carabites *Carabitesmeulen.*

Fig. I

Eule spécialitaait was : werme woofels of koekebakke mei kafei, thé of waain. De "serveuze" hadde allemo e zwet kliet en ne witte vesschuut. Do was en kas (caissière) en e soot "Maitre d'hôtel" : masschien den boes ! Op de toofels was er en witte nap, tariffe en assebakskes. Op de vloer tappaite en op de meuren ... speegels ! Daane "Salon de dégustation" was gemokt ve deftege mense die nuut niks op stroot wilden eeite !

In de Rue Ketels stont er een "CARABITJES-MEULEKE". Carabities da zaain ronde koekskes dee gebakke worre op papier ... !

Fig. II

Rechtauver Draps (restaurant in het begin van de Rue Ketels oon 't monument) stont e KROMKE mei krabbe, caricollen en gedruugde scholle. Er was uuk ne POECHENELLETHEOETERKE gelijk as op de Varsoviegang in d' Huugstroot.

Het gruit succes was "La Tentation de St Antoine". Eederien kent het gevecht da den aailige ev moete levere teige den duvel!

Ja wadde ... In ineki doet den duvel nen appèl op zan kameroode. d'ander duvels, en dee duvelkes verschenen ineens van links en van rechts, oit de grond en ze begoste e leeke te zingen :

"Démolissons
Démolissons l'ermitage
"L'ermitage du patron !!!!"

De soekeleir St Antoine stont do giel allien en wa kost daane erme mens na doen ? Awel d'ingele roepe en St Georges ... !

Op ne slag en ne oemsien donderde ne giele uup ingele oit den heimel ('t plafon). Op keutten taaid wôre de duvels geklopt en boite gekeigeld.

Gelukkiglak was er ne kiekendroot veui de scène gespanne ve d'acteurs (de slechterikke of duvelkes) te beschèrme teige de collère van 't publiek. Er was uuk nog ne neger dee bolle veu den hoest verkocht.

CIROUE OP DE PLACE WILLEMS

As er ne cirk in Lôke kwam stontem op de Place Willems. Den beste was de cirk DE JONGHE. wel bekend ve zan pierre te doen rond luupe en natuurlijk ha d'écuvère uuk veul succès. Op 't ende was er 't beste pièt daddop zijn achterste puute goenk stoon en zuu de piste verliet !

Do wôre nog andere cirken : de Cirk HAUSSENS, de Cirk SEMAY. Veui de repréentoose was er altaaid en grute parade ve de mensen oon te lokken. Op d'estrade stonte clowns, troemels, grosse-caisses, troempette, fakirs en natuerlaaik uuk op 't leste, den directeur mei e schuun zwet kostuum oon, soeme mei d'écuvère ... !

EN TOT SLOT NOG DIT ...

Ba maane peter hoenk er on de muur ne knuppel. Da was nen trophé za maane pépé en a vertelde ma d'affaire van de witte madam ...!

Ene van den Aizel, di ni leever dee as mei e wit looke over zaain laaif en zwooiend mei kettinge, de veuibaaigangers de schrik op het laaif te jooge ... sooves langs de St Annakapel (in de richting Lôke tot op den Aizel).

Op zeikere ki werd het spuuk van zaaine sus geslooge deui Albertus de grutvooder van maane peter. A gebreukte doveui ne knuppel van hulstenhaut. Albertus heitet spuuk loote ligge en es terug nor hois gekomme zonder dattem de noom van 't spuuk verklapte. Daane pei was natuurlaaik goe gekend.

Na zan maain vertelselkes gedoon ... 't leeke est oit en hee eindigen de herinneringe van NEN AVE LOOKENEIR ...

N.B. Wij merken op dat er in het Lakens dialect minder Franse woorden voorkomen dan in het Brusselse dialect. Waarschijnlijk komt zulks doordat de Lakense bevolking zich beter tegen de verfransing beschermd.

DE KONINGINNELAAN, EEN AANLEG MET HINDERNISSEN. (vervolg)

EEN PETITIE

De aanleg van de voornaamste verkeersader van het moderne LAKEN, de Koninginnelaan, valt samen met de oprichting van de nieuwe Onze-Lieve-Vrouwe-kerk, die Koning Leopold I wenste te bouwen en toe te wijden aan de herinnering van onze eerste Vorstin : Louise-Marie van Orléans.

In die tijd (1853) werd er beslist dat een rechtlijnige laan, vijf en dertig meter breed, zou dienst doen als toegangsweg tot de kerk en waarvan het silhouet zich zou aftekenen in de as van de nieuwe verkeersweg. Het geheel zou een prachtig perspectief bieden.

De laan zou de steenweg van Brussel naar Antwerpen kruisen ter hoogte van de oude brug over het kanaal.

Het gedeelte van de Koninginnelaan begrepen tussen de Zenne en het kanaal werd slechts afgewerkt in 1870. Het andere baanvak van deze verbindingsweg, dat enkele jaren tevoren was aangelegd, vertoonde oorspronkelijk maar één kasseivak. De toestand veranderde toen de langswonenden er zich over bekloegen dat ze voortdurend gehinderd werden door het stof.

De Heer V. CAPRON is de gelukkige bezitter van een reeks oorspronkelijke documenten met betrekking tot onze Koninklijke familie. Zijn collectie bevat onder meer een petitie die in februari 1883 door de aanwonenden van de Koninginnelaan gericht werd tot Koning Leopold II. In de bijlage vindt U de weergave van die petitie zoals die eertijds, in de Franse taal, werd opgesteld.

We kunnen ze als volgt samenvatten :

- in de zomer wordt de verkeersweg bedolven onder een opwaaiende stoflaag waarvan de handelshuizen nadeel ondervinden, en
- 's winters is de laan met slijk bedekt waardoor de winkels voor de klanten ontoegankelijk worden.

De aanwonenden vragen derhalve met klem, dat het traject tussen het kanaal en de kerk zou worden gekasseid, zoals dat reeds gedaan werd tussen de Vooruitgangstraat en de bruggen

Het kenmerkende van dit document ligt in de erop verschijnende eigenhandige ondertekeningen door vele buurtbewoners, waaronder beeldhouwer Ernest SALU.

D. VAN KRIEKINGE

Sir,

Comblant avec la sollicitude
la plus particulière de Votre Majesté
pour les habitants de la Résidence
Régale de Luttre, nous prions la
magnanimité libérale d' Votre Majesté
de faire un
pressant appel pour qu' il soit
mis un terme à une situation qui
nous porte la plus grave préjudice,
et qui causera inévitablement
la ruine du commerce de notre
communauté.

À Sa Majesté Léopold II, Roi des Belges.

Il s'agit de l'avenue de la
Reine, dont la partie comprise
entre l'église de Notre-Dame et
les ponts du canal de Willebroeck
est dans un état déplorable.

Pendant la plus grande partie
de l'été cette voie est constamment
obstruée de masses de passivités,
qui aveuglent et salissent les
passants, qui finissent dans les
habitations, et qui causent des
dommages irréparables aux
maisons de commerce et aux
maisons de particuliers.

En hiver, l'avenue se trouve
dans un état plus pitoyable en-
core; il y a même une malpropreté
exceptionnelle, elle ne forme qu'une
boue continue rendue plus compacte
encore par la circulation des
trains et par le transport de
matières pondéreuses amassées
des communes voisines.

Par suite de la pluie qui dans
notre pays tombe pendant une grande

parties de l'année est étalé dans
 choses est pour ainsi dire per-
 manent en l'air; il s'en suit
 que plus performé on vient à
 Lachey, que nos établissements
 restent vides et que notre économie
 est dans une crise qui ne fait
 que s'accroître.

Il est vraiment inouï que
 l'histoire principale d'un des
 faubourgs importants de l'égli-
 mération boucellaise, qui compte
 environ 2000 habitants, soit
 encore une route confisquée,
 semblable à celles qui relient
 les communes rurales, dont les
 parties du pays affectées à
 l'agriculture.

Quand il s'est agi d'établir
 le parc Royal de Lachey, nous
 ne nous dissimulions pas qu'on
 incorporant dans le domaine public
 une grande partie de notre terri-
 toire on nous obligerait à sup-
 pléer aux impôts dont cette création
 priverait la Commune. Nous

nous espérons par contre trouver
 une large compensation dans l'es-
 timation que le parc Royal pro-
 -sait devant donner à nos affaires,
 par suite des nombreux visiteurs
 qu'il attirerait.

Nous avons été d'autant plus
 fondés dans cet espoir, qu'à divers
 reprises notre administration com-
 -mune, par l'organe de notre
 Maire, nous a promis
 qu'on établirait sur l'espace, une
 laiterie au parc Royal; qu'on
 modifierait le profil de l'avenue
 de la Reine et qu'on y placerait
 un passage. Mais ces promesses
 datent de plusieurs années déjà,
 sans avoir jamais reçu de suite;
 entraînant nous sommes profon-
 -dément lésés sans nos intérêts,
 et se est inspiré par des craintes
 sérieuses pour notre avenir, et
 celui de nos familles que nous
 venons solliciter la Haute inter-
 -vention de Votre Majesté.

Nous avons l'espoir que votre

Een greep uit de driehonderddertien handtekeningen volgend op deze brief.

Roi, qui vit si souvent au milieu de nous, fera enfin donner satisfaction à nos griefs si légitimes.

En que nous réclamons instamment, Sire, c'est que le gouvernement fasse effectuer à très-bref délai le pavage de l'avenue de la Reine dans la partie du milieu, comme l'est actuellement la route de cette voie, depuis la rue du Proprié jusqu'aux ponts du canal.

Le moment nous paraît d'autant plus propice pour l'exécution de ce travail que l'État fait actuellement renouveler les plantations d'arbres de l'avenue de la Reine, et qu'il pourroit, en même temps, y procéder au pavage.

Nous sommes avec un profond respect, de Votre Majesté, les très-humbles et très-dévotés serviteurs.

Lutten, le 1er février 1883.

(Circular stamp)
A. Spoorwegen

Handels van de

Maatschappij
Leopold Brocas
J. Dingsburg

de Groep

de Groep

J. Heynens
J. Heynens

Ernest Salu

J. Gusterburen
J. J. J. J.

NOG EVEN TERUGBLIKKEN OP EEN TENTOONSTELLING IN DE

ST-LAMBERTUSKERK OP ZONDAG 17 MAART 1991

Toen het inrichtend comité rond de viering van "100 jaar St-Lambertus" beroep deed op onze assistentie hebben we met een overtuigend en krachtig "ja" geantwoord. Na enkele vergaderingen groeide reeds een wederzijds vertrouwen tussen beide groepen die elkaar voordien nooit ontmoet hadden. Het vertrouwen mondde uit in kameraadschappelijke samenwerking en kristalliseerde in een hooggewaardeerd resultaat.

De opgave was uiteraard niet eenvoudig. Een volledige kerkbeuk werd in een tentoonstellingsruimte herschapen. Hiervoor was mankracht en materiaal nodig. Maar het lukte. We besparen onze lezers natuurlijk het hele verhaal rond de totstandkoming van het dispositief en het logboek van de behandelde thema's ! Eerder willen we melding maken van de "gouden vingers" en de "goede wil" van een aantal personen die het leeuwenaandeel van de inspanningen mogen opstrijken. Uit het comité St Lambertus vermelden we : de Heer en Mevrouw TESSEUR en de Heer en Mevrouw GULDENTOPS. Uit de LACA-Kring traden naar voor de Heren E. CHRISTIAENS, D. VAN KRIEKINGE en P. SCHACHT. Onder de regie van uw dienaar-voorzitter hebben deze mensen ontelbare uren (soms tot diep in de nacht) gezwoegd en geijverd om de tentoonstelling tot een coherent en smaakvol geheel uit te bouwen. Twee minuten nog vóór de officiële opening werd het laatste etiketje gekleefd !

En toen gebeurde het ongelooflijke. Een mensenstroom rukte aan en het was een komen en gaan tot ver over twintig uur. We hebben ze niet geteld maar schatten het bezoekersaantal boven de vijfhonderd. Pastoor N. GOOSSENS was zichtbaar in zijn nopies want hij bewoog zich tussen de menigte met de gratie van een prins.

Overlopen we nog even in gedachten de verschillende standen.

Een eerste stand gaf de bezoeker een bescheiden inzicht in het voorhistorische Laken. Artefacten werden getoond die door archeologen uit de bodem gewoeld werden en herinnerden aan het Romeinse verleden van onze oude Gemeente Laken. Ook de relatie van het Heizelplateau met de Affligemse Abdij werd niet verwaarloosd. evenmin als de evolutie van het grondgebied in de 17e en 18e eeuw bij middel van grondplannen en kaarten. We wilden op die manier aanknopen bij de toespraak die we over hetzelfde onderwerp hielden, enkele weken tevoren.

Volgde dan een beeld van St-Lambertus en een woordje geschiedenis uit de "vita" van deze heilige.

De heren E. CHRISTIAENS en D. VAN KRIEKINGE belichtten vervolgens de evolutie van het parochiegebied bij middel van samengestelde kaders gevuld met kostbare prentbriefkaarten uit hun privé-collecties. Zo o.a. Sobieskilaan. Houba de Strooperlaan. omgeving St-Lambertuskerk en de romantische Clementinasquare.

Een mooie stand werd opgebouwd door de Heer GULDENTOPS, lid van de kerkfabriek, rond enkele zeldzaam bewaarde relikten van het vernielde kerkmobilair : een stukje communiebank, enkele altaarstukken, de tabernakeldeuren ... De originele plannen van de kunstenaar vermelden : "Goedgekeurd door de dienst Monumentenzorg" ! Toch wel iets om even bij stil te staan !

Volgde dan een reeks panelen waarin Mevrouw GULDENTOPS zich volledig kon uitleven met een gulle greep uit een massa foto's die haar door goedwillige parochianen ter hand gesteld werden. Nog heel veel materiaal, met veel geduld en ijver bijeengebracht, bleef echter wegens plaats- en tijdgebrek, in de mappen steken. Vele bezoekers herkenden zich in de tentoongestelde foto's, handelend over processies, vormsel en plechtige communie, inhuldigingen en plechtigheden rond het kerkgebeuren. De plejade van de diverse pastoors ontbrak ook niet en het nausbezoek kreeg een ereplaats.

Een der "Lindemansprinsessen" vulde een volledige stand met documenten uit familiebezit en stelde alzo een belangrijke instelling in het licht, namelijk "Het Hoger Normaal Instituut voor Landbouwhuishoudkunde", waar vader Jan LINDEMANS jarenlang directeur was en samen met zijn kroostrijk gezin verbleef in de ambtswoning - de Bloevende Linde - (Ossegem).

De heer P. SCHACHT toonde zeldzame prenten, verband houdend met de bouw van de tentoonstellingshallen en heerlijke tonelen uit de bewogen dagen van de wereldtentoonstelling 1935 op de Heizelvlakte. Welk verschil met de troosteloze aanblik van de Heizelstraat en omgeving, enkele jaren tevoren !

Meer naar de huidige tijd toe werd een videoband getoond met beelden van de wereldtentoonstelling 1958, welwillend uitgeleend door het huis STEYLEMANS. Deze informatie werd op diverse plaatsen nog aangevuld met wetenswaardigheden over de huidige v.z.w. Tentoonstellingspark, in woord en beeld (dia's), alsook met gegevens over sociale woningbouwinitiatieven zoals de unieke Tuinbouwwijk !

De bezoeker kon nog even mijmeren bij een stand over vier Lakense missionarissen die ver buiten de grenzen van Europa werkzaam waren !

Met spijt werd helaas na één enkele namiddag een punt gezet achter deze activiteit. Maar de méér dan vijfhonderd bezoekers hebben gezien dat LACA leeft en in de beste orde kan samenwerken met andere groeperingen ... steeds met het doel voor ogen : "Een afwisselende en zinvolle evocatie bieden van het zo gevarieerde sociale, kulturele en in dit geval religieuze leven van een deelgebied van Laken" !

L. CANDAU

EEN KONINKLIJKE TREIN KOMT VOORBIJ LAKEN (1905)

Het Belgische spoorwegnet en Laken.

De industriële revolutie was in ons land al kort na 1830 tot ontwikkeling gekomen. Dit vereiste een aanpassing en een vergroting van ons traditioneel vervoerssysteem. Concreet had dit tot gevolg dat onze landwegen werden verbeterd en dat het kanalennet werd aangepast, maar vooral dat een nieuw element in het transportsysteem werd ingevoerd, nl. het spoorwegstelsel.

De aanleg van een spoorwegnet nam hier noodgedwongen een bijzonder hoge vlucht, omdat na 1839 geheel ons transport over het Rijn-, Maas- en Scheldebekken onder Nederlandse controle bleef. Zo moest ons land er voor zorgen, door middel van een geheel eigen spoorwegsysteem, in verbinding te komen met de Duitse en Franse transportgebieden. In een goede dertig jaar waren alle hoofdassen van het staatsspoorwegnet tot stand gekomen en ontwikkelde er zich daarnaast nog een systeem van concessieverlening aan de privésector. (1). Duizenden Belgen konden in deze nieuwe sector werk vinden en er hun loon verdienen.

Ingenieurs waren begonnen stoomtractie te gebruiken om de wagons voort te trekken. Steeds was men op zoek naar verbeteringen aan de locomotieven, maar eind 19de eeuw werd al geëxperimenteerd met stroomtractie, zo ook in Laken.

"Om de belangstelling van de Belgische technici voor deze elektrische tractie aan te wakkeren, vroeg Koning Leopold II in 1907 "aan de spoorwegen tussen het paleis van Laken en een naburig "station een elektrisch lijntje aan te leggen (2)."

Dit naburig station, waarop Linters alludeert, was de koninklijke stopplaats op de lijn Brussel-Aalst-Gent.

Al heel gauw zochten de Belgische kapitaalbezitters, met belangen in de staalindustrie of in het spoorwegwezen, bestellingen te kunnen plaatsen in het buitenland. Daardoor moesten zij de Engelse, Duitse en Franse concurrentie het hoofd bieden. Dit lukte hen en zij waren als bouwers aanwezig vóór Wereldoorlog I in Turkije, Syrië, Perzië e.a..

Mondelinge geschiedenis

Deze historische kennis kunnen we verwerven door raadpleging van geschreven bronnen, vaak reeds verwerkt in boeken en tijdschriften.

Echter, hierbij ontbreekt een levend element, nl. de ervaringen van ooggetuigen die ons nog iets anders te vertellen hebben dan de geschreven bron. Want door de intonatie van de stem, de blik in de ogen, de glimlach, de handbewegingen kan diens gang gegeven worden aan de betrokkenheid bij een gebeurtenis.

Zo noteerde ik een gesprek, waaraan de lezer(es) wellicht nog elementen zal kunnen toevoegen.

De trein

Mijn gesprekspartner is nu 87 jaar en was de zoon van de treinchef waarvan hierna zal gesproken worden. Het gebeuren greep plaats een paar maanden nadat hij in juni 1904 te Moeskroen was geboren. Zijn vader werd toen van daar overgeplaatst naar het station Nieuwpoort dat verbonden was met de spoorlijn Oostende-Brussel.

De verteller was dus een héél klein kind en was géén oozgetuige, maar heeft zeer scherp elementen van het verhaal onthouden. Vermoedelijk had vader met een zekere trots meerdere malen zijn belevenis verteld aan zijn gezinsgenoten, wat een zekere dimensie geeft aan het gebeuren. Misschien was het ook de eerste maal dat hij een internationaal gezelschap mocht begeleiden.

We luisteren naar de verteller :

"Een zekere dag, omstreeks 1905, dat kan ik me niet zo goed meer herinneren, trok de sjah van Perzië doorheen België op weg naar Oostende. Hij beschikte over een uitgebreide harem en hovelingen en reisde met een speciale trein. Deze trein zou stoppen aan het koninklijk station. De treinmachinist was zodanig gedrild dat hij de trein kon laten stoppen juist op de plaats waar koning Leopold II stond te wachten. Deze plaats was zéér dicht bij de overdekte gang die uitgaf op de spoorweg, zodat bij mogelijk regenweer de koning ongehinderd de trein kon instappen. Of de koning toen is meegereden naar Oostende kan ik mij niet meer herinneren."

"De sjah kwam vanuit Teheran naar Erzerum, in Noord-Turkije, dat het eindpunt was van de treinlijn, vervolgens per trein naar Skoetari, voer daar met zijn gevolg over de Bosporus-enste, reisde dan naar Konstantinopel, om in Constansia in Roemenië de Oriënt Express te nemen naar Wenen, Brussel en Oostende."

"Mijn vader reisde naar Brussel-Noord en werd van daar met een treintje naar het koninklijk station van Laken gebracht. Daar wachtte hij de speciale trein op, voor dewelke alle ander treinverkeer rond Brussel werd stilgelegd. Hij had vier treinwachters ter beschikking. In Laken heeft hij dan de speciale trein genomen die vervolgens reed via Aalst, Wetteren, Gent en Oostende. Hij moest het Belgisch personeel aflossen dat reeds vanuit Herbestal was meegereden."

Deze sjah is te identificeren als sjah MUZAFFAR ad - DIN die in 1907 op vier en vijftigjarige leeftijd is overleden. Ten teken van rouw werden toen de deuren van de paleisharem gesloten. Deze Perzische leider zette het programma van liberalisering van zijn vader verder (dus ook de investeringen vanuit het Westen), stelde een Parlement in, sleutelde mee aan de opstelling van een grondwet en aan de oprichting van onderwijs voor meisjes. Perzië speelde toen nog geen rol in de internationale politiek. Wel hadden de geologen er al hun aandacht op gericht, op zoek naar petroleum. Maar het land stond nog niet onder de invloed van Frankrijk, Duitsland of Engeland, die toen al bondgenootschappen aan het sluiten waren als voorbode op Wereldoorlog I. De zoon, Mohammed Ali, heeft deze moderne hervormingen afgeschaft. Onrust teisterde het land, onrust ontstond ook in het Balkangebied, zodat hij na 1908 minder internationale reizen kon ondernemen dan zijn vader.

Laten we verder luisteren naar onze verteller :

"De kleding van het personeel moest uiteraard piekfijn in orde zijn. De treinchef droeg een gilet, daarover een jacquet met één knoop bovenaan toegeknoopt. Alle overige knopen van het jacquet bleven ongebruikt. Voor dergelijke gelegenheden werden deze knopen extra opgepoetst door middel van een knoopschaar. Dit was een plankje van ongeveer vijf en dertig centimeters, daarin een smalle, lange gleuf die aan een uiteinde eindigde op een gat voor de grootste knoop. Alle andere kleinere knopen werden ook in dat gat langs de gleuf geschoven. Tenslotte werden alle knopen, die nu in de gleuf zaten, samengevoegd, met koperpoets ingesmeerd en met een borstel opgeblonken, zonder de donkerblauwe lakenstof van het uniform te bevuilen ... Op het witte hemd werd een rubberen witte boord met overgeplooide hoekjes gedragen en een zwarte das. De veel hogere pet dan nu had brede gouden galons met in het midden een koperen plaatje. De schoenen waren speciaal zonder veters en met rubberen kanten om te vermijden dat het personeelslid in de sporen zou blijven haperen zo hij plots snel moest weghollen voor een aankomende trein."

Het is bekend dat vorsten vanuit de Arabische landen en Indië en andere Europese landen graag naar Oostende, de toenmalige "Koningin der Badsteden" kwamen om er hun vakantie door te brengen. De sjah zou zelfs eigenaar geweest zijn van een hotel aldaar en reisde ook graag langs de kust en in het binnenland of vertoefde in het Kursaal.

Laca-bestuurslid D. VAN KRIEKINGE wist erbij te vertellen dat hij ook van zijn moeder nog gehoord had dat de sjah in Oostende een heel hotel huurde voor zijn gevolg. Een ander bestuurslid, LEE-MANS, hoorde zijn ouders vertellen dat de sjah het Engelse water-closetsysteem niet kende met alle gevolgen vandien ... en ook bestuurslid V. CAPRON kende enkele pikante details over dezelfde hoofdpersoon maar dan uit geschreven bronnen.

Er zijn twee prentkaarten uit het begin van de eeuwwisseling bekend : van het koninklijk station van Laken en van de Japanse toren (1901 - inwijding met tuinfeest op 5 mei 1905). Beide kaarten dragen een medaillon met daarin een foto van de sjah. De kaart, gepubliceerd in "Laken in oude prentkaarten" (nr 95). (3) draagt als tekst : Souvenir du séjour du Schah de Perse. (zonder datum). Het is een oudere man en lijkt niet op de beeltenis van zoon Ali. Deze kaart is stellig gemaakt tussen het moment van de afwerking van de toren en het overlijden van Muzaffar ad-Din (19 januari 1907). De in dit prentenboek vermelde datering is niet juist, maar 1905 komt wel overeen met de datum geciteerd door onze verteller. Zou de sjah aanwezig geweest zijn op deze inwijding, dan was hij in Laken wel enkele dagen, tenzij "séjour" ook kan verwijzen naar zijn herhaaldelijk verblijf in België.

Anderzijds blijkt in de herinnering van onze verteller het idee te bestaan dat de sjah slechts op doortocht was. De mondelinge getuigenis kan nu getoetst worden aan de geschreven bronnen.

Het is wel opvallend hoezeer de aanwezigheid van de sjah in België en aan het Hof werd benadrukt en als het ware méér was dan een "fait divers". In wiens opdracht werden de prentkaarten gedrukt ?

Wie had er belang bij dat dit gebeuren bekend geraakte naar een ruimer publiek via het zenden van prentkaarten (waar radio en TV nog niet bestonden en nog velen nauwelijks konden lezen)? Werd het bezoek van andere staatshoofden op dezelfde wijze verheerlijkt?

Was het bezoek noodzakelijk voor het onderhouden van goede Belgoperzische economische belangen o.a. voor spoorwegcontracten?

We luisteren terug naar onze verteller :

"Op de trein was de sjah vergezeld van zijn met naam gekende "courtisane, "La belle Otéro". Zij droeg een broche met een na-"maakschildpad erop. En de vier pootjes van deze schildpad bewogen "vanonder het schild. Vader, ten zeerste geïntrigeerd, is ver-"scheidene malen terug gaan kijken om er zich van te verzekeren "dat de pootjes inderdaad bewogen."

Tot slot

Dit verhaal helpt ons nog dieper in de achtergrond van een gebeurtenis door te dringen. Elkeen kan op die wijze of door interview helpen redden wat aan informatie zou kunnen verloren gaan.

De treinchef van 1905 en zijn ploeg deden hun alledaags werk maar wanneer de keizer van Perzië moest begeleid worden, kreeg deze alledaagsheid een andere dimensie. Het werd een historische gebeurtenis in het leven van de treinchef die hij doorvertelde aan zijn kinderen.

We geven er ons rekenschap van dat dit verhaal gedurende tachtig jaar in het geheugen bleef en nu al aan zijn achterkleinkinderen is verteld geworden.

Bronnen

- (1) LINTERS, A., Spoorwegen in België. Gent, WVIA, 1985, p.41.
W.S. Une locomotive électrique construite aux A.C.E.C. Le Soir, z.d. (1985)
- (2) LAMALLE, V., Le rôle de la Belgique dans le développement des chemins de fer. Bull. de la Société Belge des Ingénieurs XI, 2, maart-april 1931, p. 161 - 191.
- (3) VAN DEN HAUTE, R., Laken in oude prentkaarten. Brussel, 1977, fig. 95 B. Vermelde datum : ca 1900.

Hildegarde VERSTRAETE.

GRASDUINEND IN LAKENSE DOCUMENTEN / TAALGEBRUIK / ANEKDOTEN. =====

Nadat Laken in 1921 bij Brussel gevoegd was (samen met Haren en Neder-Over-Heembeek) werden de officiële documenten naar de stad overgebracht. Daarvan is er heelwat verloren gegaan, maar toch worden in het Archief van Brussel nog interessante documenten bewaard. Zo bijvoorbeeld, voor sommige jaren, de notulen van de Gemeenteraad en het College van Burgemeester en Schepenen en de gedrukte verslagen die het College jaarlijks aan de Gemeenteraad moet uitbrengen.

Het is interessant daarin te grasduinen. Stukken Lakens Leven komen er uit te voorschijn. Zo kan men het een en ander vernemen over het taalgebruik in Laken van 1813 tot 1921 (en de tegenstelling tussen de taal van de overheid en die van het overgrote deel van de bevolking). Zo ontdekt men ook menige anekdoten : toestemming van de "maire" om een vuurwerk af te steken in (!) een huis aan de Groendreef; een door Willem I benoemde notaris verandert in 1830 van voornamen - Joannes, Josephus, Franciscus wordt Jean, Joseph, François; in 1866 was 15 % van de geboorten onwettig en was 50 % van de overlijdens te wijten aan cholera; heftig conflict tussen een burgemeester en een gemeentesecretaris; weigering om subsidies toe te kennen aan de Kerkfabriek om de oude O.L.Vr.-Kerk te herstellen daar zulks noch historisch noch cultureel kon verantwoord worden (!); een belangrijk document is tweetalig - "Rede uitgesproken door den Heer Burgemeester ter gelegenheid van het neerleggen van den eersten steen van het nieuw gemeentehuis op 6n oktober 1907", enz.

In LACA-Tijdingen zullen geregeld hierover artikeltjes gepleegd worden. In het vorig nummer werd al verteld over de "Vlaamse" boeken in de bibliotheek en het initiatief van het Willemsfonds. Hierna volgt een tweede verhaal.

Over papegaaien-onderwijs in Laken.

In 1879 brak in België de schooloorlog uit, die katholieken en antiklerikalen in een bitsige strijd wikkelde.

Toeval of niet, maar in 1879 brak ook in Laken een conflict over de gemeentelijke scholen uit. Dit schijnt echter maar lokaal geïnspireerd geweest te zijn en heeft weinig of niets met de hevige strijd op het nationale vlak te maken gehad. Het vertoonde echter neveneffecten, die even onderstreept mogen worden. Zij tonen aan hoe heftig de verfransing van de Lakense bevolking was.

Zoals blijkt uit het beknopt verslag van de vergadering van de gemeenteraad van 14 januari 1879 (1) deed het raadslid Vandergeten een eerste aanval op de Schepenen van onderwijs, De Schrijver. Hij verwees hierbij naar een artikel verschenen in een lokaal blad (dat nochtans van dezelfde gezindheid was als de meerderheid). Hierin werden sommige onderwijzers op de korrel genomen tezamen met de schepenen De Schrijver, die gedurende zes maanden geen voet in de scholen zou gezet hebben. Sommige onderwijzeressen zouden "erge feiten" gepleegd hebben. Later zou blijken dat een raadslid van de meerderheid hierbij zou betrokken geweest zijn (hij heeft hieromtrent verantwoording afgelegd in een geheim comité, maar weigerde zulks te doen in een publieke vergadering). Bockstaël verklaarde dat de insinuaties over het gedrag van de onderwijzeressen ongegrond waren.

Ook werd gesteld dat er te weinig scholen waren. Vandergeten stelde voor vier nieuwe scholen op te richten. Sommige scholen weigerden immers nieuwe leerlingen omdat zij er al zo een groot aantal hadden; er was geen middelbare school voor jongens en de kinderen van de gehuchten Hoogleest en Nederleest (in de buurt van het kasteel) moesten twintig minuten stappen om de lessen in de Heizel te gaan volgen.

De Schepenen diende te beloven een verslag op te stellen.

Op 11 maart 1879 werd het verslag De Schrijver (d.d. 31 januari 1879) voorgesteld. Vandergeten merkte hierbij op dat de Heer De Schrijver "est passé maître dans l'art de noyer le poisson". Inderdaad na wat statistische gegevens verstrekt te hebben (een school verhoogde zijn aantal leerlingen op drie jaar tijd van 20 tot 100; in de begroting werd voor het onderwijs de uitgaven van 1872 tot 1878 verhoogd van 28.171 F tot 83.042 F), komt de Schepenen tot het besluit dat de situatie van de scholen te Laken als "très satisfaisante" kon beschouwd worden.

Maar de oppositie gaf zich niet gewonnen (2). Een ander raadslid, Haager, sprong op de kar en beweerde dat het onderwijs voor behoeftige kinderen slechts op papier bestond. Hij beweerde dat 90 % van de kinderen konden lezen noch schrijven. Ook had hij een schrijfboek gezien waarin twintig schrijffouten voorkwamen en waarbij de onderwijzer had genoteerd "très bien".

Vandergeten merkte hierbij op dat zulks niet verwonderlijk was daar een onderwijzer na een dag lesgeven de werken van 100 tot 120 leerlingen moest verbeteren.

Onze Vandergeten beet zich in het probleem vast. In een persoonlijk rapport (d.d. 28 april 1879) (3) ging hij dieper op de problematiek in. De slechte resultaten waren te wijten aan overbevolking, aan onregelmatige aanwezigheden van leerlingen... en onderwijzers (een hoofdonderwijzer kwam dagelijks te laat en hij vertrok te vroeg). Maar een belangrijke oorzaak was, hetgeen men nu de verfransingspolitiek zou noemen. Want hoe leerde men de kinderen lezen ?

"Ceux-ci, généralement flamands, ne comprennent absolument rien au français, reçoivent l'instruction en cette langue et apprennent la lecture française avant la lecture flamande. Nous ne connaissons rien de plus inepte; si l'on avait recherché les moyens pour engourdir l'intelligence des enfants, les ennuyer à mourir et les dégoûter de l'école à tout jamais, on n'aurait pas su mieux réussir. De cette façon, on apprend à lire à l'enfant, comme on apprend à parler au perroquet. Quelle dérision !"

Het gemeentebestuur vroeg dan advies aan een provinciale inspecteur van het lager onderwijs (M. Jacobs). Deze was in zijn rapport (d.d. 19 juni 1879) ook erg negatief over de verfransing van de kinderen (4).

"D'après ce programme, (het programma van de jongensschool, Maria Christinastraat), la lecture française et la lecture flamande sont enseignées simultanément dans les quatre classes inférieures; dans les trois divisions suivantes, il n'est plus du tout question de flamand, et les instituteurs sont obligés de donner tout l'enseignement en français.

"En admettant, ce qui n'est pas aujourd'hui, que les enfants savent
"suffisamment bien le flamand après avoir passé par les quatre classes
"inférieures, il est à remarquer que ces enfants, tous flamands, presque sans
"exception, ne savent pas assez bien le français pour suivre avec fruit une
"leçon donnée en cette langue. Pour s'en convaincre, on n'a qu'à passer par
"les classes.

"Et, en effet, Messieurs, nous nous ferions illusion si nous devions croire
"que ces enfants de 8 à 10 ans, qui ne parlent que le flamand dans la famille,
"attachent à leurs idées des expressions françaises, alors que nous leur
"adressons à l'école la parole en français. Non, les élèves flamands de nos
"écoles primaires continuent d'y penser en flamand et traduisent pour nous
"répondre en français. La construction de leurs phrases en offre le meilleur
"témoignage. Par conséquent, vous ne pouvez leur faciliter l'étude du
"français que par la comparaison de cette langue avec la langue maternelle des
"enfants. Des versions et des thèmes offrent à cet effet les meilleures
"occasions."

x
x x

Wat deed het gemeentebestuur aan deze problematiek ? Er werden een paar nieuwe scholen geopend (om de overbevolking per klas weg te werken). Maar over de taalmoeilijkheden werd met geen woord meer gerept in de volgende notulen. Er was blijkbaar geen probleem meer; men ging eenvoudig door met het papegaaien-onderwijs !

Joris DILLEN.

- (1) Bulletin Communal 1879, pagina 28
- (2) Ibidem, pagina's 97 en 98
- (3) Ibidem, pagina's 133 tot 136
- (4) Ibidem, pagina 200 e.v.

 I N H O U D

	Pag.
1. Ten geleide	1 - 3
2. Uit de verzameling Capron : De grondwetswijziging m.b.t. de Salische wet : Leopold II wist wel beter !	4 - 7
3. De focus gericht op de voorouderstafel en een jeugd-foto van Koning Boudewijn.	8 - 9
4. Nen ave Lookeneir vertelt ...	10 - 14
5. De Koninginnelaan. een aanleg met hindernissen: Een petitie.	15 - 18
6. Nog even terugblikken op een tentoonstelling in de St- Lambertuskerk - Zondag 17 maart 1991.	19 - 20
7. Een koninklijke trein komt voorbi Laken (1905).	21 - 24
8. Grasduinend in Lakense documenten / Taalgebruik / Anekdoten.	25 - 27
9. Inhoudstabel.	27